

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rhetorica minor

Mennel, Jakob

[Freiburg im Breisgau], 1494

[Text]

[urn:nbn:de:bsz:31-290360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-290360)

vpiorib⁹ dieb⁹: dū gmatellos in eplā pfectōne nō parū s̄
ficiētes: ppassionis oculo iuerer: qny mo q̄ rūdā discipulorū
p̄cib⁹ cupiēs p̄descēdere: p̄dolēs tāte meorū scolarīū ignor
antiē attēptam (stultitate s̄ili q̄cū q̄ doctiorib⁹ cōmissa) mo
dum quēdā eplāndi iuxta familiarem donati nrī p̄cessum colligendo cō
ponere q̄ tū scolares suis amicis ac socijs nī ipso tā q̄ tidiā no videlicet vul
gari verū latino q̄dā ydeomat e suos mens affect⁹ scriptoten⁹ exp̄mere
possent. Sed cū animaduertam tātū abhorreo detractores iuidos et em
ulatores q̄ ea q̄ nolūt sane itelligere non cessant i sane calūniari et rephē
dere: vt q̄ statī scribēdo colligere ac collecta i vnū redigere i cepi: mox
mihi ipsi nausēā genueri: memi tū huius mūdi cursus q̄ nemiez scio tam
subducta rōne viuere posse vt eius officiū oib⁹ placeat et neminē offen
dat. Et ideo in cūctorū bonorū retributorē spem mercedis locās: malo
vori studiosorū scolarīū meorū ac q̄desce q̄ ipsam rephēsorū p̄fussionem
cauere: iuuat igit^r oro grā pneumat⁹ almi: et faciat p̄plef q̄ vtile fiat sic
iniciando: partes eplē q̄t sunt zcf

artes epistole quor sunt ccto que . Salutatio Exordium |
 narratio | peticio | Conclusio | valedictio | subscriptio et
 p
 superscriptio | salutatio quidē ps. eple debito ac recto or-
 dine mens affectū vel nomina z merita psonarū sibi inuicē scribēciū d
 mōstrās . Salutacioni q̄r accidūt q̄tuor q̄ q̄titas genus numer⁹ z cas⁹
 Quāntitas salutatoris in q̄ē : biptita ē . Quomō : aut em̄ in se superscriptionē
 z subscriptōz p̄met : z longa dicit : aut ē solū affectū notificatōs p̄sone
 mittētis ad recipiētē includēs z huius ē . En̄ in salutatōe ē triplex scz ma-
 sculinū ut ubi adiectiualis determinatio cū affectu in masculino ponit :
 Exēplū . ꝑ remissis omib⁹ q̄b⁹ socialē amorē p̄petuo decz obfuarī .
 Femininū ut ubi adiectiualis determinatō cū affectu i feminino genere
 ponit Exēplū ꝑ missis singularis q̄b⁹ filialis dilectio sp̄ rot orat . Neutruz
 ut ubi adiectiualis determinatō cū affectu in neutro genere pōit Exēplū
 ꝑ missis singularis q̄b⁹ p̄tinuū sicutū maximū p̄fert profectū . Numer⁹ ē
 duplex scz singularis ut ubi adiectiualis determinatio cū affectu in sin-
 gulari ponit Exēplū ꝑ missis oib⁹ q̄b⁹ antiq̄ nrā amicitia i dies restau-
 rat pluralis ut ubi adiectiualis determinatō cū affectu in plurali ponit exē-
 plū ꝑ missis oib⁹ q̄b⁹ fratne societate sn̄ ostre p̄tinuo suscitāt . Casus sa-
 lutatorū quor sūt ; quinque q̄ rominatiu⁹ genitiu⁹ datiu⁹ accusatiu⁹ et
 ablatiu⁹ : per hos enim casus om̄i generū z statū p̄sunt formari sa-
 lutaciones . Salutatio ꝑ ma pars eple : q̄ntitas huius : generis ma-
 culini : numeri singularis : casus nominatiui : sic formabit . Notatio pre-
 missis oib⁹ q̄b⁹ socialis fauor p̄petuo vinculo p̄seuerat . Enitiu⁹ ꝑ . o
 q̄b⁹ socialis fauoris viculū rot orat . Datio ꝑ . o . q̄ . honori tuo me sēp
 paratū reddo . Actio ꝑ missis singularis q̄b⁹ socialē honorē obnixe off or-
 tet venerari . Ablatiu⁹ ꝑ . o . q̄ . ꝑlo ex fauore cordis affect⁹ clarissime
 elucescit . Et ꝑ r̄ntic ꝑ q̄buscūq̄ q̄b⁹ sociales fauores p̄petuis viculis
 iugit obfuar . Actio ꝑ . o . q̄ . socialium amorū p̄petua vicula iugit obfuar .
 Datio ꝑ . s . q̄ . honorib⁹ vris me sēp deditū habeo . Actio ꝑ o q̄ soci-
 ales amores obnixe off orz venerari Ablatiu⁹ ꝑ o q̄ socialib⁹ ex amori-
 bus cordium affect⁹ sēp restaurant z siq̄ similia exēpla . Salutatio
 ꝑ ma ps eple q̄titas breuis gererz feminini meri singularis casus nti-
 sc formabit . Actio ꝑ liti atz q̄t uilibz q̄b⁹ pueris obediēcia sēp p̄medatur
 Actio ꝑ . o . q̄b⁹ filialis obediēcie conamen benigne inspiciat . Datio uot
 ꝑ . t . enestati tue me sēp deditū habeo Actio uotꝑ fraternam carita-

teziugit decz honōari Abltio pmissis singulis qb' sincera ex mēte amī-
cicia nrā semp pferit Etplr vt p' pueriles obediēcie spāū mittunt Ge-
nitiuo zc' filialiū obediēciāz cōamīa beigē i spiciūt . Datio zc' reuer-
encijs vris metotū offero Actio zc' fratnas caritates iugiter decz ve-
nerari Abltio zc' sincers ex dilectiōib' fūicia sedule ostendunt

s Alutacio pma ps epple qntitat' breuis generis neutri' nu-
meri singularis cā' nti sic formabit Ntio prehabitis oi-
bus zc' frequens studiū diligēter p'nuat . Ntio . p . s . q . ex
intimi cordi mei affectu te carū habeo Ntio zc' tuo studio fidelit' succu-
rendum statui Actio zc' p'nuū studium oportz diligēter imitari . Ab-
latio . sincero ex corde fūiciū diligēter pporrigit Etplr Ntio . p'cursis
singulis qb' p'nuā studia aniose exequūtur Ntio . bonoz opm labo-
res michi accrescūt Ntio . feruentib' studijs tuis nichil negandū puto
Actio . p'nuā trāz studia diligētissime obfuarī decz Abltio pmissis vel
p'libat' omib' v' singulis qb' sinceris ex cordib' feruicia sedulo p'por-
riguntur vel pagūtur zc' Sic suo mō in omib' alijs materijs vel ne-
gocijs formari pnt salutaciōes Non q' p'esse hec sp' teneat fuari forma
p' quecūq' alia aduc lōge melior hēt enī recte se p'is mō' sicut curricul'
ī fantulis pat' in q' iā p'mū discūt ābulare Non enī pat' illis curriculum
vt semp ipm teneat qn ymotandū per se ābulent lōge meli' quo licet

p Primus mod' formādi salutaciōz in p'dict' qnque casib' est
Voles formare salutaciōz pmo i nti o dz recipe tres dictio-
nes nti cā' significātes affectū p'donat primaz in p'pria for-
ma iū variat' Sedaz mutet in gti m p'cedente p'pōne cum Tercia dcoz
ponat i abltio Sz p' illū abltm dz recipe aliqd aduerbiū sedulitat' vt se-
dule iugiter cor di time sincere v' firmiter zc' Et p' h' mōi pōi debz p'ri-
cipiū p'libaciōis in eisdem accidentib' gmaticalib' cū nti o vt p'libata
p'porecta antemissa p'missa ut sumpt' illis tribus fuitus dilectio fa-
uorabilitas et resultabit salutacio talis Seruitus cū dilectionis fauora-
bilitate iugiter sit p'libata in tali vero modo semper debet poni illud
verbum sit vel simile ut primus nominatiuus habeat apposituū et par-
ticipiū vltimum habeat regens Genitiuū summatur tres d'ctiones
genitiui casus affectum significantes . Primus genitiuus maneat in
propria forma Cui genitiuo debet apponi aliquis nominatiu' regens
eum Et ille nominatiu' regis aut sit vinculum scrutinium ligamē nod'

amicicia fama caritas etc. **¶** **H** scōs gti^o iterū debz pōi in ppria forma
plocata ppositiōe cū **T**erci^o gti^o dz mutari i ablati m p hoc adūbiū dep
dicti p hoc picipiū dīdicti i eodē nūero gñe et cāu cū ntio et ibi eciaz
dz poni hoc vñ sit aquo nti^o regat a parte añ et illud vltimū participiū
regatur app^o **¶** **E**xm̄ vt obediencie vinculū cum amoris sbiectione sit
humiliter p̄libatum et sic d alijs **¶** **D**ri^o sumant tres dcōnes dti casus af
fectū significātes sicut sūt ille **C**aritati cordi dīderio p hoc p̄mus dti^o
ponat in ppria forma iuariabiliter cū illis adiectis indefinēti: indiffo
lubuli irremissibili indefesse etc. sp sū mēdo vñū d illis in eodē gñe r cāu
cum p̄mo **S**ecund^o dti^o mutet in gti m pcedente ppositiōe cū **T**erci^o
vero dti^o in ablati m etc. **¶** **E**xm̄ caritati in dissolubili cū cordis desiderio
iugiter p̄lat **A**micicie indefinēti cū amoris fauorabilitate sp añ misse
p̄nibus significo et sic d alijs **A**ctio sumant tres dcōnes acti cā omēs
affectū significātes sicut illi tres acti cā. **C**onstāciaz fuitutem cōamē
¶ **P**rimo ponat aliq̄ adiectiuū d illis irremissibilz i dissolubilem indefes
sam. sinceram etc. in eodez gñe cāu r nūero cum p̄mo actio **¶** **H** ponat
p̄m^o acti^o aut sit ille acti^o p̄stancia aut dilectiōz p hoc illa p̄pō cū. cum
aliq̄ gti^o d hīs discipline vigoris vtutis fauoris. **¶** **H** hoc sumat rethor vñ
um de illis ablati vinculo regimie conamie probitate etc. **¶** **H** hoc adūm
vñū dīdicti p̄pō h picipiū dīdictis que picipia dūt se p̄formare cū illo
sb̄statiō affect^o i nūero gñe r cāu. **¶** **E**xm̄ irremissibile amicicia cū vtr
tutis conamie sinceritē p̄p̄rectā. **A**blitiō sumant tres dcōes ablati cā omēs
affectū i motū añ significātes sicut sūt illi tres **A**ffectu honore exhi
bitiōe p̄mo ponat aliq̄ adiectiuū d illis filiali p̄nali sincero etc. **I**n eodē
genere numero r casu cū primo ablatiō. **¶** **P**rimū ablati m sumatur
p̄p̄positiō cum secundo ablatiō mutato in genitiuū. **¶** **D**e p̄ sumatur ter
cius ablatiū in p̄p̄a forma scz exhibitiōi sequente aduerbio dīp̄dicti
similit p̄cipiō ut p̄us. **¶** **E**xm̄ plū filiali affectu cū honore exhibitiōe
semper p̄blato etc. **I**n vocatiō non potest formari salutatio **C**ui^o rō
est quia affect^o est amica vt ediosa refatio p̄sone mittētis p̄sonē recipi
enti mō p vñū non iportatur notificatio siue refatio p̄ exitatio et p p̄ns
igit̄ n̄ potest formari salutatio p vocati m **S**c̄da causa est ex r̄gla retho
ricali q̄ omīs salutacō rethorical dz syeri i p̄mis siue sc̄tis p̄sonis modo
vri^o n̄ ē p̄me vel sc̄ie p̄sone h̄ sp sc̄de p̄sone igit̄ etc. **S**ciendū q̄ ille salu
tatiōes colorate sunt duob^o colorib^o rethoricalib^o **¶** **Q**uoz p̄m^o ē traiecc
a iij

tio et hanc semper fieri respectu primi substantiui in salutacione positi et ultimi adiectiui scilicet respectu principij. **De** exemplum fiducia cum amoris vinculo iugiter amissa ubi illud substantium scilicet fiducia elongatur ab illo adiectiuo participiali amissa. **Unde** traectio est adiectiui a suo substantiuo per dictiones in prepositas ornata sepius. **Sed** scilicet color dicitur puerio et est prepositio et sui casualis determinati ordinis transmutacio. **Et** talis fit semper racione prepositio cum. **Et** rone grati casualis qui mediat inter prepositio cum et ablatiuum. **De** exemplum fiducia cum ut superius et cetera. **Abi** grati dilectiois mediat inter cum et ablatiuum.

Secundus modus formandi salutacionis in prepositis quinq; casibus est iste. **Volens** formare salutacionem dicitur recipe illud participium premissis cum hoc nomine adiectio singulari deum illum ablatiuum quibus deinde propter affectum quem vocamus adiectiualem determinacionem affectum deinde debemus assumere affectum in eodem casu cum adiectiualem determinacionem deinde aduim sedulitatis iugitatis vel sinceritatis deum verbum personale unum de illis corroboratur propter rigitur remediatur exornatur. **Ad** formando salutacionem ad filium pater filio sic potest scribere premissis singulari quibus filialis obediencia sedule remediatur. **Et** ille modus potest teneri in omnibus casibus prepositio quamvis ut iam patuit in prepositis. **De** exemplum. **Pro** premissis singulari quibus amicitia subiectio sedule propter rigitur. **Pro** p. f. q. sincere promittit sedulitas firmiter suat. **Pro** p. f. q. filiali obediencia omnia prospere succedunt. **Alc** fatio p. f. q. fraternali caritatem sedule decet preferri. **Abi** tio p. f. q. pre iugiter filius in omnibus se beniuolum reddat. **Sciendum** quod superius in isto modo formandi salutacionis variant nisi causa est exigentiam exemplorum nisi quod in formacione salutacionis in grati secundum illum modum prepositio affectum debent poni illi nominatiui. **Scrutiniu** ligamen dilectio suiciu et cetera. **Et** in isto modo formandi salutacionem superius promittitur color rethoricalis qui dicitur absolutio et hanc fieri quoniam in una oratione ponuntur duo vel tres ablatiuum casualis quorum unum est nominalis vel pronominalis et alter casus participialis vel resolutibilis in ablatiuum participiale ut ibi premissis singulari quibus et cetera.

Tercius modus formandi salutacionis est de supremo statu tam seculari quam spirituali primo in seculari ponatur superscriptio supremorum in statu seculari. **Deum** sumatur superscriptio persone mittentis. **Deum** salutacio breuis ut Serenissimo principi ac domino domino Lud

uico dei grā duci Bauarie Nicola^o diuina clemencia archiepūs colos-
 nienſi mandat salutē z omne bonū. Ecce iſta ſalutacio ē pſtituta ex tribus
 ptib⁹ ſcēz ex ſuſcriptioe ſubſcriptioe z ſalutacioe breui. **S**uſcriptio tan-
 gitur ibi ſereniſſiō pncipi ludeuico dei grā duci bauarie **S**uſcriptio ibi
 nicola^o diuina clemencia archiepūs coloniēſi. Et ſalutacō tangitur ibi
 mādat ſalutē z omne bonū. **S**z mō^o for mādi ſalutōz i ſupmo gduſtar^o ſpi-
 ritual^o eſt ſic q^o pmo ponat ſuſcriptio pſone recipientis Deū ponenda
 eſt **S**uſcriptio pſone mittent^{is} deū **S**alutacō breuis ut reuenditſimo i
Criſto patri ac domino domino **N**icolao archiepō diocēſis maguntia-
 nenſi **R**upert^o diuina clemēcia epſ diocēſis argenſi mandat ſalutē z omne bo-
 num **S**ic pōt eccl^o formari ſalutacō ad papaz niſi q^o ibi i ſpicia^o adiectiſſi d^o
 fminās meritū pape vt Sanctiſſimo in xpō pri ac dño dño alexādro di-
 uina miſericordie pape lexo luduic^o dei grā lantgūi^o baſſie optat ſalutē z
 omne famulatū cū deuot^{is} pedū oſculis zc. **E**ſt preterea bñe notandū q^o
 ſeptēz pdictioēs circa quēlibet modoz ſalutacioez formandi ſunt ſuan-
 de. quaz pma tal^o eſt q^o ſalutacio debet eē breuis q^o ad nūeri q̄ntitatem z
 non dimiuta nec ſupflua. **S**ecunda q^o **S**alutacio debet eē lucida z non
 obſcura ſic q^o non p̄tineat uocabula rara et inuſitata. **T**ercia q^o debet
 eē manifeſta z facilis ſine fminis equoc^{is} z oracionib⁹ amphibolojicis.
Quarta. ſalutacio debet eſſe iuſta z honeſta ne impediāt exaudibilitatē
 vt bñiuolenciā. **Q**uinta q^o debet ſalutacio eē uera i^o uerifiſſimis ne audiētē
 trahat ad indignacionem. **S**exta non debet eē nugatoria hoc eſt q^o in ea
 nō debet eſſe uñ^o z cuiusdem dcois i uñ^o repetitio. **S**eptia ſalutacio non
 dz eſſe rigmatica nec metrica ne audiens aut d̄riſione aut i dignatione
 moueatur

e xordium quid eſt ps ep̄ſtole fmone breui et generaliad ea
 que ſequunt^{ur} animū auditoris preparans. **E**xordio quot ac-
 cidit ſia que qualitas formacio ptas **Q**ualita sexordioz i q̄
 eſt duplex eſt quō aut enī amabilia ſunt exordia aut hoſtilia **Q**ue ſūt
 amabilia q̄ amic^{is} ſcribūt ut cū arcū riuulis nat^o n̄ritur in ſudare ge-
 nitix tūc ſua tenet ſuffragiū elargiri **Q**ue ſūt hoſtilia q̄ hoſtib⁹ ſcribūt ut
 faciliter q̄s a ſocietate excludi ſi qui effectū hōeſtat^{is} ſuare ſi curat. **I**t^o ſ
 exordioz quot ſūt octo que **P**rima ſcda ſcia q̄ta q̄nta ſexta ſepta ce-
 taua **P**ria ptas ē q̄ exordii icipi pōra noie vt q̄lia unuſq̄q^{ue} et alia fa-
 a iij

tur et operatur Secunda qua exordium incipi potest a pnomine vt **M**le
 bonus habedus est qui a iusticie tramite nunquam cernitur declinare Ter
 cia a verbo incurrit odium qui arguit criminosos Quarta ab aduerbio
 sicut pullus ad gallinaz ita fili ad matris aulas puolat nutritiuas Quin
 ta a principio ambulans recto itinere et timens deum dispicit ab eo qui in vana
 graditur via. Sexta a iunctioe s illud scio neminez et subducta racioe
 viuere posse ut ei officium omnibus placeat et nemine offendat. Septima a p
 posicioe ex visu pnoscitur vir et ab occurfu faciei sensat. Octaua ab inf
 lectioe heu facienti contra puetudinem hucusque tam laudabiliter obfuar
 Formacioes exordioz quibus sint ples sufficiat tamen tal. Primo accipi
 atur vnum de illis noibus affectus peticio desiderium dilectio amicitia socie
 tas et. Deinde vnum generis et similis scilicet de precatis amici honoris pmoctiois
 amoris et. Deinde aliquid aduerbium scilicet illuc istuc ibidem inibi. Deinde acci
 piatur tale aggregatum sibi simile ad amicum ad fauorem ad socium ad p
 ceptorem ad domum. Deinde aliquod aggregatum de istis demerito de indigno de
 iure de iusticia et. Deinde vnum dirigitur referret recitatur inducitur et et p
 ultio vnum de illis ubi procul dubio semoto dubio remoto dubio seclu
 so frustrato supposito et. Et vltio adiungat et ordo mens petentis nulla
 te obfuscat s viculum dilectiois s roborat vel fides societatis semper elu
 cidatur et. Deinde ex affectu amicitie illuc ad socium merito recitatur vbi
 procul dubio vinculum dilectionis s roboratur. Reliqua exordia his si
 milia facile peticanti apparebunt

Arratio quidem est ps epistole rem gesta vel res gestas vel t
 n q gestas declarans ac venuste explicans. Narracioni quae ac
 cidunt tria que Qualitas Regula et Formacio Qualitas nar
 racionum inquam est In modis et i formis. **N**arracioni qui sunt simplex vbi in materia
 dictaminis simpliciter et grosso modo exprimitur mentis conceptus vt vobis i
 notest in his scriptis q ego iturus sum ad scolares Rotenburchenses et in
 eis pmaere donec audiero petrum hispanum et albertum usque in fines. Et ar
 tificiali vbi in materia dictaminis artificialiter ornate pceptus mentis exprimit
 vt vobis siquidem reuerencie firmis duxi enodare meam intensioem sari in
 rotenburchense regimen illicque petri hispani pbiaz s mocionalem ac al
 berti naturam usque ad finem addistendo ans aduerse. Forme narracionum
 quot sunt due que amicabile et hostilis. Amicabile est illa s amabilia narra

tur vt vestre siquidem dilectioni pateat quod preter vos carioze habeo
nemie z hostilis e in q hostilia narratur ut Luc fallacie pateat tueq i
pbitati te a bonoz pforio peit' refuta du fore Regule narraciouz quot
sunt quuoz que pma scda tertia z quarta pma e q omes supiores persone
tenet pronoi a picipia et xba in pli numero Secunda q omes plone me
di status z infimi non habites plurib' mandare qua suis st ditis tenent
pronoi a participia vt verba in singulari nuero Si autz habnt pluribus
alijs mandare non ut suis subditis tunc stinent plz numeru Tercia
regula e in quocunq narracio incipit in eode debet terminari qz viciu est
eudem singularizare zp' ea eum plu alifare. Quarta regula e q vna et
eadem dictio non debet sepi' resumit vt p' dictu est pma regula sic
claret Si duces siue pape q sunt persone supmi stat' pstitunt narra-
ciones tuc ponit xba pnoia z participia in narzacione ponenda in pli nu-
mero ut Nos Sigismud' dux austrie notificam' vobis p pntes q visi-
taturi sum' vras ptes dstantando castra ciuitates z villas. Nos Rupi'
diua clementia epus diocef' Astu' notificamus vobis p presentes q p
recturi sum' p vras regiones ibidem spaciado pro pcordia Secunda re-
gula sic iteligitur quod omes persone medii stat' z infimi sicut comites
barones qui sunt medii stat' militaris Lites qui sunt infimi stat' qn' p
ficiunt narraciones ponunt verbum singlris nueri simlr pnoie z par-
ticipium ut vre siquidem dilectioi pateat. q ego z c' Tercia regula sic
p'z Si narracio incipitur in fri nuero eciam dbet terminari in singulari
Si vero incipitur in pli debet finiri in pli quia alias generaretur tediu
sic quod aliqs vobis aref in pncipio narraciōis et in posteru tibi aref
Quarta regula sic iteligit q vna et eade dictio non debet sepi' resumit
in narraciōe sine colore rethorico qa alias pmitteret viciu sed cum co-
lore potest fieri qd dicit' traductio et diffinit' sic Traductio est quando
vna et eadem dictio ponitur bis ornate diuersis significacionib' vt cri-
men tu vita vt sit tibi vera vita vbi primum vita est verbum imperati-
ui modi et vltimum vita est nomen prime declinacionis p' dicit' et eciam
adiungi quinta regula sic quod narracio non debz vti dictionibus obscu-
ris vel inusitatis sed consuetis et si dictio iusitata ponere i narracio-
ne tunc talis debet circumloqui Explm' Si quis vellet p'ere in suo dic-
tamine ille est filius prespiteri sic debet circumloqui ille est filius homi-
nis cui data e potestas ligandi z soluendi atz corp' xpi p' e' n' di Si eel' ali-

quis vellet dicere ille est fili⁹ pessime meretric⁹: sic circūloq̄: ille ē fili⁹
mtr⁹ q̄ q̄tridianis gaudet nuptijs. Formaciones narrationū quot sūt
q̄nq; p̄ma formatio ē de narratōe simplici relique dō artificiali. volēs
igit̄ simplicez ac grossam formare narrationē sic procedat p̄mo ponat
vnū de illis aggregat⁹ vobis vel tibi inotescat vel liquefcat in hijs scrip
tis: vel tibi significo elucido declaro insinuo &c. Deinde vnū d̄ illis ag
gelat d̄sideriū meū versat &c. Deinde vnū de illis ad studiū vniuersale
Tubingense friburgen⁹ vel p̄arsien⁹ ad curiā romanā &c. Depost vnū
d̄ illis aggregat⁹ et ibidē intendo p̄manere vsq; ad gradū baccalaurea
tus inibi optimarū l̄raz studio diligēt̄ insudando. Desup vnū de illis
aggregat⁹ ut meū possim defendere statū clericalē sine q̄b⁹ in vita nul
lus potest p̄fect⁹ haberi. Quib⁹ artib⁹ adept⁹ nichil pl⁹ valet mens me
a desiderare nichilq; iucundius vnq; michi accidere potest &c. Exēpla
docēt. Secunda formatō ē q̄ p̄mo recipit̄ vrē vel tue siq̄dē societati fra
ternitati amicitie paternitati dignitati reuerēcie &c. Secūdo vnum d̄
illis cogor enodare mēt⁹ affectū: significo intimo cordis conamine isi
nuo meā defectuositat⁹ egenciā clarifico meā cordis subiectōz. Tercō
vnū de illis Q̄be studio arcū liberaliū iherere: vel me ī intēsiōe d̄fari
circa subtilissimaz arcū studia: vel optimoz mox indagamē &c. Ter
cia formatio ē q̄ p̄mo ponitur vnū de illis clarificando vrē ī desinēti ca
ritati meā itētoz ut p̄mulgando declaro vrē fauorabilitati mei animi
affectū: vel hinc ē q̄pater amande cogor vr̄is p̄afnis pietatib⁹ reuelat̄
me ī digēciā: p̄uersatōz: itēctionē &c. Secūdo vnū de illis Quia mens
mea sēp̄ delectat̄ circa cacumina sciēz sine q̄rū inq̄sītōe null⁹ potest b̄i
exaltari: vel ut insitat⁹ morib⁹ ī q̄ntū potest⁹ n̄ ī sine morū virtutib⁹ nul
lus ad altiora puenire potest. Quarta formatō ē q̄ format̄ p̄ oēs sex ca
sus. Nominatiuo sic vr̄a dilectio noscat me visitaturū colas rotenbur
gensis et depost vniuersitatē tubingensem &c. Estio vrē q̄dem dilectio
nis inest̄ scire & p̄gnoscere meas egestates varias & ī finitas: v̄i meos
labores fore ī tenfos ac magnos. Datiuo vrē dilectioni significo meaz
mēt⁹ ī tētoz q̄t⁹ mihi in solaciosum remedium occurrat⁹ &c. Accusati
uo vr̄az dilectōne p̄sens ī format̄ scriptū de studiū mei ī choatōne et cō
tinuatione. Vocatiuo dilecte vir nūq; tam grata sunt ruriculis plu
uia dulcissima tempore longe siccitat⁹ quaz tue michi essent littere post

longū silēciū . Abltō ex litteris enī tuīs facile p̄sperī te et valere et si mō
do me diligere sed et vehemētē amare . Quia formatō ē generalissima
q̄ se3 petest capintimo ref̄o: possit: oc nomē adiectū d̄minās meritiū p̄
sone recipiētis ab illo format̄ s̄btātū vt a serenissim⁹ format̄ serēitas a
dilect⁹ dilectio: ⁊ illud nomē ponat̄ in īncipio narratōis in d̄tō ut discre
tioni tue significo q̄ quis local̄ distācia nos sepet: cathena tū verē dilec
tionis īdissolubilit̄ adunat: et ille vltim⁹ mod⁹ patet de oib⁹ casib⁹ . De
ntō vestra serenitas sciat neminez mibi p̄t̄ sic cariorē fore ⁊c̄ . De ḡtō
vrē serenitatis in tē scire q̄ aduētur⁹ sū ⁊c̄ . De d̄tō vrē serenitati notiss̄
come scriptur̄ oēs tractat⁹ Alberti manu p̄pa . De actō vrāz patnitatē
p̄cib⁹ peto q̄b⁹ possum . De vtō o amātissime vir vrē pateat cordialitatis
q̄ ista nauis q̄ ī docto p̄mittit̄ gubernatori defacili p̄quassat: vel sic dile
cte pat̄ vrē reuerēcie significo . De abltō a vrā didici p̄mitate quō fili⁹
ꝑcupiscens sapiēciā suare debz iusticiā: itaq; de⁹ p̄bebit illā sibi effluētē

Petitō qd est pars ep̄le rem ī petrādā vel res ī petrādas des
center postulans . Petitōnī quot accidunt q̄nq; que qualita
tas . regula . ꝑdictio . numer⁹ et formatio . Qualitas petitō
num in quo est in modis et in formis: modi q̄ sunt simplex ubi ī matia pe
titōis simpliciter ⁊ grosso modo exp̄mit̄ ꝑcept⁹ mēt̄ vt ego peto q̄ tu ve
lis ad me venire: et artificialis vbi ī materia petitōis artificialit̄ et orna
te ꝑcept⁹ mēt̄ exp̄mit̄: vt ad me venias peto ne recuses . Regule petitō
num quot sunt septē: que p̄ma sc̄da t̄cia q̄rta q̄nta sext̄ a septia . P̄rima
regula est q̄ petitō dz esse digna q̄a ī dignū exaudiri n̄ dz et itelligit̄ sic q̄
petitō debet esse digna suo mō q̄ntū ad p̄sonā mittentem vel petentē sic
q̄ p̄sona mittēs sit digna illa re pro qua sit petitō quia si nō tūc petitō mi
tēt̄ non exaudiret̄ . Exēplū si aliq̄s ideota vel laic⁹ peteret apostolicū
pro ep̄scopatu vel pro officio aliquo vbi non sufficeret preesse non exau
diretur sed de iure sibi denegaretur . Alio modo petitio debet esse digna
quoad res petitas scilicet vt res petita digna sit vt sibi conferatur . Vñ
versus . Si res sit digna: capitur in mente benigna . Secunda regula ē
q̄ petitio debet esse possibilis quia alias non esset exaudibilis vt q̄ res
petita non sit nimis grauis vel difficilis ipsi concedenti . Et ergo si quis
peteret sibi dari inconsuetum et impossibile talis non exaudiretur: quia
ad ī possibile nemo obligat̄ vt si q̄s petet se facere lōgiore v̄ huiusmōi r̄

si aliquis peteret regem in garie pro regno suo: illa petitio esset stulta: et
ergo non est exaudibilis: hoc id attestat kathy dicēs. Quod iustum est petitio
vel quod videatur honestum: non stultum est petere quod possit iure negari. Tercia
regula est quod petitio sit iusta et honesta: quia iniusta et inhonesta sunt refusa
tanda ut si quis peteret sibi admitti adulterium vel fornicationem: non audit.
Quarta regula est quod petitio in quantum numero incipit in eodem debet terminari
et finire: quia alias committeret vicium ut si petitio inciperet in numero plu-
rali et finiret in numero singulari vel everso. Quinta regula quod signa
petitionis sunt hec que sunt quatenus quod propter idcirco ideo ob id cui rei causa quod ob
quod obcausam etc. Sexta regula quod verba petitoria sunt peto supplico precor po-
sco rogo in quo obsecro exhortor: et illa verba possunt poni in numero
singulari aut in numero plurali sed exigentia persone mittentis. Septima regu-
la quod aduerbia determinantia sunt hec et similia cordintime sincere humiliter
suppliciter lacrimabiliter instant affectant confidenter reuerenter deuociter deuotiss-
ime precordialiter fideliter obnixiter totaliter suauiter etc. Cōditiones petitionis que
sunt: sex: que: prima secunda tertia quarta etc. Prima predictio est que narratio prece-
dit petitionem: tunc petitio ichoari debet ab his signis que quapropter. Secunda
quod in petitione debet poni pronomen possessiuum scilicet tua vel vras pro exigentia per-
sone mittentis largitatis. Tercia ibi debet poni verbum petitorium ut exoro su-
plico. Quarta post hoc dictio affectum significans pueniens in singulari accenti-
bus grammaticalibus requisitum cum pronome possessiuo ubi cum dictione affectum sig-
nificante pronomen possessiuum tempore adiectiuum determinatum que nichil aliud est quam
adiectiuum determinans verbi affectum. Exemplum de nomine ut socialis amor: ubi
socialis est adiectiuum determinatum: amor vero nomen affectum. Exemplum de pro-
nomine ut reuerentia vestra: ubi reuerentia dictio affectum pronomen deo ad-
iectiuum determinatum in proposito dici solet. Quinta quod potest aduerbium de-
terminans verbum petitorium ut reuerenter deuote: vel precipium petitionis ut
rogans exorans exortans. Sexta quod debet poni iunctio ut quatenus inde tunc
subiunctio est totum negocium pro quo fit petitio. Exemplum Quapropter vras su-
plico reuerentie humiliter quatenus me promouit habere velis vel dignemini
etc. Numerus in petitione quod duplex est duplex scilicet singularis et pluralis: sin-
gularis equum verba petitoria singulariter ponuntur ut vras dominatorem oro at
quod rogo precibus quibus valeo: pluralis est que verba petitoria pluraliter ponuntur: ut
vestram paternitatem rogamus precibus quibus valemus maximis. Formate petitionum
quod sunt tres: que: prima secunda et tertia: prima formatio siue prima modus for-

mandi petitiões est talis volens formare petitiõem artificialem sic proce-
 dat primo accipiat vñs de illis agregatis Cur supplico vestre discreti-
 oni cordintime. vel quare vestraz implozo dignitatem sincere. vel ideo
 vestra in quiro beniuolenciam mitissimo cordis cõamie Beinde vnum
 s̄ illis agregatis quatinus in huius rei negocio exhibeatis vos michi fa-
 uozabilem vl̄ quatin̄ non differatis michi vltiora subsidia porrigere
 ut vza beniuolencia a me nõ subterfugiat in necessitat̄ articulo Da ex
 emplum Cur vestre supplico humilitati cordintime quatinus in huius
 rei negocio vos michi fauozabile exhibeatis Reliqua exempla quilibet
 scolarium iuxta capacitatē sui intellect̄ formare curet successiue meliora
 Secunda formatio siue secundus mod̄ formati petitiões est : primo
 ponatur vñs de illis deprecando ex horroz vestraz beniuolenciam. postea
 do in quiro vraz benignitatem / obsequando rogitat p̄s scriptum vraz ami-
 ciciam. Beinde vñs de illis quatinus michi succuratis in p̄narratis.
 vel quatinus michi amicitia singularē exhibeatis etc. Depost q̄ si fe-
 ceritis ego semper vester ero pronus vl̄ si feceritis cõsequar honorē & vti-
 litatem vel si feceritis ego ero vobis in omibus subiectus Tercia for-
 macio siue tercius mod̄ formati petitiões est q̄ recipiat ur huiusmo-
 di agregatus pulsu p̄catiuo vestram accedo paternitatē ut michi succur-
 ratis vel pulsu prerogatiuo accedo vraz reuerenciā ut auxilium preste-
 tis / vel peticione amicabile vestram implozo mittitatz vl̄ precordiali desi-
 derio vestram deprecor amicitia vel plenaria d̄precaciõē vraz accedo le-
 galitatem quibus p̄ncipijs sic positis Iuuenis rethor semper ponat ne-
 gociū pro quo petit cum l̄s quatinus & sic habebit petitiõē fm̄ tres mo-
 dos capiat iuuenis quem velit .

c onclusio quid est pars epistole premissas partes siue premissa
 idictamine posita ordinate ac debite determinans Conclusi-
 oni quot accidit tria q̄ Qualitas potestas et formatio Qualitas plu-
 siois quortuplex ē duplex q̄ amicabile ut est illa in q̄ amabilia p̄cludunt̄
 Et hostilis quemadmodū ista est in q̄ hostilia p̄cludunt̄. Exemplū p̄mi
 b̄ si feceritis me semper ad queuis vestra habebitis paratus Exemplū
 secūdi hoc si omiseritis in quibuscumq̄ valueropenam condignaz vobis i-
 feram Potestates conclusionis quot sunt tres q̄ Conditionalis ut ista
 conclusio in q̄ ponitur conjunctio condicionalis . Da exemplum
 b

ut si fecerit habebitis me pronū vobis et obsequiosū Causalis tñ ut ista conclusio in qua ponit coniunctio causalis Da exemplum ut quia si pces mee apud vos habuerit processum ex tñc i singulis vobis ero subiectus et familiaris Cōditionalis et causalis simul Da exm ut si talia fecerit me pronum qz habebis ero et insuper vobis et Formatiōes conclusioum siue modus formandi conclusiōes quort sunt tres qui primus secundus tercius Primus modus formandi conclusiōes ē quo primo accipitur vnum d hīs Ad erga vos ul' apud vos l' erga te ul' erga vestraz pñitatem Secundo vnum de illis deseruire refundere recōpensare uel simile Tercio vñ de illis studebo ordinabo l' pcurabo et Da exemplum q' erga paternitatem vestram viribus quib' possum reconpensare studebo Secundus modus formandi est quo primo accipitur vnum d illis pro quo pro eo ex hīs de hoc et Secundo vnum de illis vobis astringo lacius famulari vel vobis humilius subiacebo vel vestris doctrinis actenci' adhibebo Da exemplum pro quo vobis astringo humilius subiacere et Terci' modus formandi est quo pmo accipit vñ d illis in hīs singulis faciat In hīs p'libat' vrā discretio pcedat In hīs p'fectis omnib' vrā amicabile dilectio agat in p'arratis facietis i p'atis vrām desiderium michi pandet Secundo vnum de illis prout ego in vos confido prout in vos tanquā i meum confugio pceptorem singularem prout ego in vestram reuerenciam fidem gero firmiorem prout ego vester seruitor tanquā i meum promotorem cordintimum confido Da exemplum in p'actis vestra amicabile dilectio agat prout ego in vos tanquam singularem fauorem fidem gero et

valedictio est pars epistole in qua debito ac recto ordine finalis recipienti mentis affectus dclatur Valedictioni q't accidunt vnuz scilicet Significatio valedictionis quortplex est duplex que fauorabilis ut est illa in qua desiderabilia optant' fauorabilis ut est ista in qua horrida seu refutabilia optantur Exemplum primi ut Vale felix sanus probus et Exemplum secundi Vale infelix insanus et